แนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

กูยไวนี สตอหลง*
สุพัตรา แผนวิชิต**
วรรณวิภา เมืองถ้ำ***

Received : November 2, 2022
Revised : January 12, 2023
Accepted : January 13, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายด้านสินเชื่อของสถาบันการเงิน 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเงินอิสลามที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อ 3) ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร 4) ศึกษาถึงปัญหาการให้สินเชื่อภายใต้หลักศาสนาอิสลามของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และ 5) แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางกฎหมายโดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยเอกสารกฎหมายว่าด้วยธนาคารอิสลาม บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎ ระเบียบ บทความทางวิชาการ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ โดยผู้วิจัยทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเนื้อหาที่ได้จากการวิจัยเอกสารและการทบทวนวรรณกรรม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการเสนอแนะและปรับปรุงพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545

ผู้รับผิดชอบบทความ : นายกูยไวนี สตอหลง นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120 โทรศัพท์ 08 1339 1230 E-mail : kuyawainee@gmail.com

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
** น.ม., น.ด. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
*** น.ม., LL.M, J.D. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผลการศึกษาพบว่า 1) ตามแนวคิดทฤษฎีด้านสินเชื่อของสถาบันการเงินได้มีการกำหนดไว้โดยชัดเจนในพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 เป็นการให้สินเชื่อโดยการให้กู้ยืมเงินหรือธุรกรรมที่ได้รับผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ย และไม่ได้กำหนดการให้สินเชื่อภายใต้หลักการเงินอิสลามที่ห้ามให้สินเชื่อที่ผูกพันกับดอกเบี้ยไว้ 2) การให้สินเชื่อภายใต้หลักการเงินอิสลามได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 โดยคำปรึกษาและคำแนะนำของคณะที่ปรึกษา (ด้านศาสนา) 3) การส่งเสริมอุตสาหกรรมการเงินอิสลามในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร มีการพัฒนาระบบการเงินภายในประเทศ โดยการพัฒนาโครงสร้างและกฎหมายเพื่อรองรับระบบการเงินอิสลามให้มีความเท่าเทียมกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการเงินอิสลามเป็นการทั่วไป 4) ไม่มีกฎหมายรองรับการประกอบธุรกิจตามหลักการเงินอิสลามที่ชัดเจนและครอบคลุม ทำให้เกิดความสงสัยในการตีความในธุรกรรมบางประเภทว่าเป็นการซื้อขายที่แท้จริงหรือไม่ และอาจมีปัญหาในการตีความเรื่องนิติกรรมอำพรางในการให้สินเชื่อ 5) ควรมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 ในประเด็นถ้อยคำ คำนิยาม และกำหนดแนวทางในการผ่อนปรนและยกเว้นภาระภาษีอากรและค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมให้ใกล้เคียงหรือเท่าเทียมกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

คำสำคัญ : ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย / การเงินอิสลาม / ภาระภาษีอากร

Guidelines in Legislative Improvements for Conducting Lending Business for Islamic Bank of Thailand

Kuyawainee Satorlong*
Supatra Phanwichit**
Wanwipa Muangtham***

Abstract

The objectives of this thesis are to 1) study the concepts, theories and legal principles of loans for financial institutions, 2) study the concepts, theories and principles of Islamic finance related to loan approvals, 3) study the laws related to lending business of the Islamic Bank of Thailand and foreign laws for Malaysia, Singapore, and the United Kingdom, 4) study lending problems under Islamic principles for The Islamic Bank of Thailand, and 5) provide approaches for amendments to the laws for the Islamic Bank of Thailand.

This is a qualitative legal research based on laws regarding the Islamic Bank; other related laws, regulations, and procedures; and journal articles and research papers in both in Thailand and other countries; and foreign laws. The researcher synthesized and analyzed qualitative data from the content obtained from research papers and literature reviews to develop the recommended approach for improvements to the Islamic Bank of Thailand Act B.E. 2545.

Corresponding Author : Mr. Kuyawainee Satorlong, School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University, Chaengwattana Road, Bangpood, Pakret, Nonthaburi 11120, Tel. 08 1339 1230, E-mail : kuyawainee@gmail.com

* Students of Master of Laws program at Sukhothai Thammathirat Open University

** LL.M, LL.D, Assistant Professor, School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University

*** Master of Laws International, Doctor of Juridical Science, La Trobe University, School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University

The results of the study have found that 1) according to the concept of credit theory used by financial institutions, which was clearly stipulated in the Financial Institution Business Act B.E. 2551, the granting of loans by lending money or transactions should earn interest in return. That is not in line with Islamic finance principles that prohibit interest-bound loans. 2) Providing credit under Islamic finance principles is stipulated in the Islamic Banking of Thailand Act B.E. 2545 by the advice of the Advisory Board (Religious). 3) In promoting the Islamic finance industry abroad, in countries such as Malaysia, Singapore and the United Kingdom; the internal financial system has been developed through the development of structures and laws to support the Islamic financial system to be equal to that of other commercial banks. However, Thailand has not yet developed such a law to support Islamic finance. 4) There is no clear and comprehensive law which support doing business in accordance to the Islamic financial principles. This casts doubts on the interpretation of certain types of transactions whether they are actual trading transactions and may also cause problems in interpreting hidden law in credit granting. 5) With regards to the Islamic Bank of Thailand Act B.E. B.E. 2545, the definitions and guidelines for the relief and exemption of tax burden and transaction fees should be modified to be close or equal to that of other commercial banks.

Keywords : The Islamic Bank of Thailand / Islamic finance / tax burden

1. บทนำ

ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย จัดตั้งขึ้นตาม “พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545” โดยเหตุผลที่ในปัจจุบันการประกอบธุรกิจทางการเงินในระบบสถาบันการเงินโดยทั่วไปผูกพันอยู่กับระบบดอกเบี้ย อันเป็นการขัดหรือแย้งกับหลักการของศาสนาอิสลามโดยสิ้นเชิง ซึ่งห้ามมิให้ดำเนินธุรกิจทางการเงินที่ผูกพันกับดอกเบี้ย อีกทั้ง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการระดมเงินออมและการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

การประกอบธุรกิจของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยจะต้องไม่ผูกพันกับดอกเบี้ยและไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม โดยประกอบธุรกิจตามที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ในมาตรา 12 กำหนดไว้ว่า ให้ธนาคารมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจทางการเงินที่ไม่ผูกพันกับดอกเบี้ย และประกอบกิจการอื่นที่ไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม โดยสามารถแบ่งออกเป็นด้านเงินฝาก ด้านสินเชื่อ และบริการ[1]

สำหรับการประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อนั้นได้มีการนำหลักการซื้อขาย การเช่าและให้เช่า การให้กู้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย การร่วมลงทุน ตัวแทน การค้ำประกัน เป็นต้น มาใช้ในการดำเนินธุรกิจของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งจากการทำธุรกิจดังกล่าวจะทำให้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยได้รับผลตอบแทนในรูปของ “กำไร” หรือ “ผลตอบแทน” จากการประกอบธุรกิจ ซึ่งไม่ใช่ “ดอกเบี้ย” จากการให้กู้ยืมเงินดังเช่นสถาบันการเงินอื่นทั่วไปในปัจจุบัน

ตามรายงานประจำปี 2564[2] ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เป็นธนาคารอิสลามที่ได้รับความเชื่อมั่นและไว้วางใจในการให้บริการอย่างถูกต้องตามหลัก ชะรีอะฮ์ เพื่อเป็นธนาคารหลักของลูกค้ามุสลิมและลูกค้าทั่วไปที่ทำธุรกิจกับกลุ่มมุสลิม ตลอดจนเป็นอีกหนึ่งในทางเลือกของลูกค้าทั่วไป ทั้งนี้มีสัดส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นกระทรวงการคลังถือหุ้นร้อยละ 99.5927 มีสาขาครอบคลุมทุกภูมิภาคทั่วประเทศไทย จำนวน 97 สาขา และ ณ สิ้นปี 2564 ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยมีสินทรัพย์รวม จำนวนเงิน 72,856.93 ล้านบาท มียอดสินเชื่อรวม จำนวนเงิน 56,941.87 ล้านบาท เป็นสินเชื่อธุรกิจขนาดใหญ่ในสัดส่วนร้อยละ 40 รองลงมาคือสินเชื่อรายย่อย มีสัดส่วนร้อยละ 40 และสินเชื่อ SMEs มีสัดส่วนร้อยละ 20 ทั้งนี้ เป็นลูกค้าที่นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 32 และเป็นลูกค้าที่นับถือศาสนาอื่นอีกประมาณร้อยละ 68

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษากฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซียด้วยเป็นประเทศมุสลิมและอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่ใช่ประเทศมุสลิมและอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสหราชอาณาจักรไม่ใช่ประเทศมุสลิมและอยู่ในยุโรป ซึ่งทั้งสามประเทศมีความแตกต่างในเรื่องของที่ตั้งและความเป็นประเทศมุสลิม แต่ได้ให้ความสำคัญกับระบบการเงินอิสลามและ

---

[1] พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 มาตรา 12.

[2] ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี. (2564). สืบค้นจาก https://www.ibank.co.th/files/shareholder/attachments/Annual%20Report%202021.pdf

มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องและระบบภาษีอากรเพื่อรองรับการประกอบธุรกิจทางการเงินอิสลามให้เป็นที่ยอมรับและใช้บริการจากทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยปรับปรุงกฎหมายให้ผู้ใช้บริการและผู้ที่เกี่ยวข้องรับภาระทางภาษีอากรใกล้เคียงหรือเทียบเท่ากับการขอสินเชื่อจากระบบการเงินทั่วไป (ดอกเบี้ย) โดยผู้วิจัยได้นำรูปแบบและวิธีการมาเป็นแนวทางในการแก้ไขหรือปรับปรุงพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 ให้มีความเหมาะสมกับการประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยมากยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุเหตุผลในการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายด้านสินเชื่อของสถาบันการเงิน

2.2 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเงินอิสลามที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อ

2.3 เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

2.4 เพื่อศึกษาถึงปัญหาการให้สินเชื่อภายใต้หลักศาสนาอิสลามของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

2.5 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัยในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ (Electronic Data) ที่ปรากฏอยู่บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นการศึกษาวิจัยโดยการค้นคว้าและวิเคราะห์ในแนวคิดและหลักการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน ตามกฎหมายภายในประเทศ และแนวคิดทางการเงินของศาสนาอิสลาม และกฎหมายการเงินอิสลามของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร พิจารณาจากหนังสือ บทความ วารสาร เอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานเอกชนเพื่อประมวลความคิดมาเป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจต่อไป

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย สรุปผลการศึกษาจากการวิจัยได้ดังนี้

4.1 แนวคิดในการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินในประเทศไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานของดอกเบี้ยเป็นการให้กู้ยืมเงินและคิดดอกเบี้ยจากเงินกู้นั้น และมีกฎหมายรองรับทั้งในรูปแบบของนิติกรรมสัญญาและภาษีอากรไว้อย่างชัดเจน ซึ่งมีความแตกต่างจากการประกอบธุรกิจทางการเงินอิสลามของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยที่มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจที่ห้ามผูกพันกับดอกเบี้ย ทั้งนี้ตามหลักการเงินอิสลามได้มีการกำหนดไว้ชัดเจนว่าห้ามยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ยแต่อนุญาตให้ประกอบธุรกิจหรือค้าขายและได้มาซึ่งกำไร รวมถึงอนุญาตให้ประกอบธุรกรรมประเภทอื่น ๆ เช่น การเช่า การร่วมลงทุน การรับจ้างทำของ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีการปรับปรุงหรือตรากฎหมายเพื่อรองรับการประกอบธุรกิจตามหลักการเงินอิสลามจึงทำให้เกิด

ความสงสัยในการตีความในธุรกรรมบางประเภท อาทิ การให้บริการสินเชื่อภายใต้หลักการบัยอ์ อัลอีนะฮ์ (Bai al Inah) ว่าเป็นการซื้อขายที่แท้จริงหรือไม่และอาจมีปัญหาในการตีความตามกฎหมาย

4.2 หลักการเงินอิสลามอยู่ภายใต้หลักชะรีอะฮ์[3] เป็นหลักการครอบคลุมการปฏิบัติตนในทุกด้านของมุสลิมเพื่อแสดงออกถึงความเชื่อและศรัทธาในศาสนา สำหรับธุรกรรมของธนาคารอิสลามอาจหมายถึง กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ มาตรฐานและแนวทางปฏิบัติของศาสนาอิสลามที่บังคับใช้กับธุรกรรมทางการเงินและการให้บริการของธนาคาร สำหรับธุรกรรมที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการค้าขาย การร่วมทุน และการเช่า เช่น หลักการซื้อขาย (Murabahah, Bai al Inah) หลักการร่วมลงทุน (Mudarabah, Musharakah) การเช่า (Ijarah) เป็นต้น และจะมีการทำธุรกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ขัดกับหลักชะรีอะฮ์

4.3 การประกอบธุรกิจของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 มาตรา 12 กำหนดให้มีวัตถุประสงค์ในการประกอบธุรกิจทางการเงินที่ไม่ผูกพันกับดอกเบี้ย และดำเนินกิจการจะต้องไม่ขัดกับหลักการของศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ยังอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) โดยอาศัยตามมาตรา 120 และมาตรา 120/1 ของพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และ ธปท. ได้ออกประกาศ ธปท. ที่ สกส. 25/2562 เรื่อง หลักเกณฑ์การกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ประกอบธุรกิจทางการเงินตามหลักการของศาสนาอิสลามซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ออกมาเพื่อกำกับดูแลการดำเนินกิจการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย สำหรับพัฒนาการกฎหมายการเงินอิสลามของประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร เป็นการพัฒนากฎหมายการเงินอิสลามโดยใช้แนวความคิดที่เรียกว่า ระบบคู่ขนาน คือมีทั้งระบบสถาบันการเงินที่ใช้ดอกเบี้ยทั่วไป และระบบสถาบันการเงินอิสลามซึ่งปราศจากดอกเบี้ย และประกอบธุรกิจคู่ขนานกันไป โดยมีการออกกฎหมายรองรับการประกอบธุรกิจทางการเงินทั้งสองระบบให้มีความคล่องตัวและรับภาระภาษีอากรที่ใกล้เคียงกัน

4.4 การประกอบธุรกิจทางการเงินอิสลามในประเทศไทยยังไม่มีการปรับปรุงหรือตรากฎหมายเพื่อรองรับการประกอบธุรกิจตามหลักการเงินอิสลามอย่างชัดเจน จึงทำให้การทำธุรกรรมบางประเภท อาทิ การให้บริการสินเชื่อภายใต้หลักการบัยอ์ อัลอีนะฮ์ (Bai al Inah) เกิดความสงสัยในการตีความว่าเป็นการซื้อขายที่แท้จริงหรือไม่ และอาจมีปัญหาในการตีความเรื่องนิติกรรมอำพราง สำหรับธุรกรรมภายใต้หลักการมุรอบะฮะฮ์ (Murabahah) เป็นการให้สินเชื่ออสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้าน ที่ดิน บ้านพร้อมที่ดิน คอนโดมีเนียม จะมีการซื้อขาย 2 ครั้ง และทำให้มีภาระทางด้านภาษีอากรและค่า

---

[3] หลักชะรีอะฮ์ หมายถึง ข้อกำหนดต่าง ๆ ซึ่งอัลลอฮ์ (พระผู้เป็นเจ้า) บัญญัติให้มนุษย์ปฏิบัติตาม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุก ๆ ด้าน ทั้งความเชื่อ การกระทำ และจริยธรรมของมนุษย์

ทั้งนี้ ชะรีอะฮ์ สำหรับธุรกรรมของธนาคารอิสลาม อาจหมายถึง กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ มาตรฐานและแนวทางปฏิบัติของศาสนาอิสลามที่บังคับใช้กับธุรกรรมทางการเงินและการให้บริการของธนาคาร

ธรรมเนียมในการโอน 2 ครั้ง ซึ่งมากกว่าการขอกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไปเป็นจำนวนที่สูง และเป็นอุปสรรคในการให้บริการทางการเงินอิสลามภายใต้หลักการซื้อขายในปัจจุบัน

4.5 กฎหมายจัดตั้งธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 ยังมีประเด็นที่ควรปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมเพื่อให้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยสามารถประกอบธุรกิจทางการเงินได้เต็มประสิทธิภาพตามหลักการเงินอิสลาม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ที่ต้องการใช้บริการทางการเงินที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามและบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

5.1 ในการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายด้านสินเชื่อของสถาบันการเงิน และหลักการเงินอิสลามที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อ พบว่าโครงสร้างการให้บริการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ทั้งในด้านเงินฝาก สินเชื่อ ธุรกรรมทางด้านต่างประเทศ และการให้บริการอื่น ๆ แต่มีความต่างกันในรูปแบบของกระบวนการในการทำธุรกรรม อาทิ เช่น ในการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั่วไปเป็นการให้กู้ยืมเงินและคิดดอกเบี้ย ในขณะที่ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยจะประกอบธุรกิจตามหลักการเงินอิสลามภายใต้พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย มาตรา 12 ที่กำหนดให้การประกอบธุรกิจจะต้องไม่ผูกพันกับดอกเบี้ย ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการค้าและการขาย (Sale or Trade or Bai') การร่วมลงทุนในลักษณะความเป็นหุ้นส่วนระหว่างธนาคารกับลูกค้า และการเช่า (Leasing) หรือเช่าซื้อ (Hire purchase) เป็นต้น ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ออกมาเพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคภายใต้รูปแบบและหลักการศาสนาอิสลาม ซึ่งมีความแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไปอย่างสิ้นเชิงที่ให้บริการอยู่บนพื้นฐานของดอกเบี้ย ในปัจจุบันธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยให้บริการสินเชื่อภายใต้หลักการบัยอ์ อัลอีนะฮ์ (Bai al Inah) โดยใช้ตราสารทรัพย์สิน บัยอ์ อัลอีนะฮ์ แทนทรัพย์สินในการซื้อขายระหว่างธนาคารกับลูกค้า และลูกค้าได้รับเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจทำให้ลูกค้าและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ไม่มีความเข้าใจถ่องแท้ในหลักการเงินอิสลามมีความสับสนในธุรกรรมและไม่เชื่อมั่นในการให้บริการทางการเงินอิสลามของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ในปัจจุบันธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยออกผลิตภัณฑ์ภายใต้หลักการ บัยอ์ อัลอีนะฮ์ (Bai al Inah) มากกว่าร้อยละ 80 ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ดังนั้น การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการให้บริการทางการเงินของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยจะลดปัญหาการตีความการให้สินเชื่อภายใต้หลักการเงินอิสลาม โดยเฉพาะหลักการบัยอ์ อัลอีนะฮ์ (Bai al Inah) ได้ อันจะทำให้ระบบการเงินอิสลามภายในประเทศเติบโตมากยิ่งขึ้นและอาจเป็นจุดเริ่มต้นในการเปิดเสรีทางการเงินอิสลามในอนาคตต่อไป

5.2 แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเงินอิสลามที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อของธนาคารอิสลามพบว่าธนาคารอิสลามทั่วโลกประกอบธุรกิจทางการเงินตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญเดียวกันคือ ภายใต้หลักชะรีอะฮ์

โดยมีรูปแบบการให้สินเชื่อภายใต้แนวคิดทางศาสนาที่ห้ามธนาคารอิสลามดำเนินการที่ขัดกับหลักการอิสลาม ซึ่งรวมถึงการพิจารณาให้สินเชื่อดังนี้ 1) สิ่งต้องห้ามตามศาสนบัญญัติ (Haram) 2) ดอกเบี้ย (Riba) 3) ความไม่แน่นอน ความผันผวน (Gharar) 4) การทำธุรกรรมที่เข้าข่ายการพนัน (Maisir) และ 5) การเก็งกำไรและการกักตุนสินค้า ดังนั้น ธนาคารอิสลามจึงสามารถที่จะออกผลิตภัณฑ์ได้อย่างหลากหลายขึ้นอยู่กับความสามารถของสถาบันการเงินนั้น และหลักเกณฑ์หรือกฎหมายที่รองรับและสร้างความสะดวกในการให้บริการทางการเงินอิสลามในพื้นที่หรือประเทศนั้น ซึ่งแต่ละประเทศจะมีแนวทางในการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมกฎหมายภายในประเทศของตนเพื่อรองรับระบบการเงินอิสลามที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาวะแวดล้อมและโครงสร้างทางกฎหมายภายในแต่ละประเทศ

5.3 ในการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจด้านสินเชื่อของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง พบว่าการส่งเสริมอุตสาหกรรมการเงินอิสลามในต่างประเทศ ทั้งที่เป็นประเทศมุสลิมและประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม เช่น ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร ต่างมีการพัฒนาระบบการเงินภายในประเทศเพื่อรองรับระบบการเงินอิสลามให้มีความเท่าเทียมกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป โดยได้มีการพัฒนาโครงสร้างและกฎหมายเพื่อรองรับการเติบโตของระบบการเงินอิสลามในรูปแบบที่เรียกว่า ระบบคู่ขนาน กล่าวคือ มีทั้งระบบสถาบันการเงินที่ใช้ดอกเบี้ยทั่วไป และระบบสถาบันการเงินอิสลามซึ่งปราศจากดอกเบี้ย โดยมีการตรากฎหมายขึ้นโดยเฉพาะและการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิมเพื่อรองรับระบบการเงินอิสลามที่ต้องดำเนินการตามหลักชะรีอะฮ์ มีการปรับปรุงกฎหมายภาษีอากรเพื่อให้การทำธุรกรรมทางการเงินอิสลามไม่เป็นภาระมากเกินกว่าการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป มีการกำหนดหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลและตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันการเงินอิสลาม มีการตั้งคณะกรรมการควบคุมทางด้านกฎหมายอิสลาม (Shariah Advisory Council) ในระดับประเทศ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการชะรีอะฮ์ (shariah committees) ภายในสถาบันการเงินอิสลามในประเทศมาเลเซีย เพื่อทำหน้าที่กำกับการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนให้ถูกต้องตามหลักชะรีอะฮ์ สำหรับสาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่มีคณะกรรมการชะรีอะฮ์ระดับประเทศ แต่มีการกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาชะรีอะฮ์ภายใน (Internal Shariah Advisory Board) เพื่อให้แน่ใจว่ากิจกรรมธนาคารเป็นไปตามหลักการชะรีอะฮ์ในระดับที่ดี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามแนวทางการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับระบบการเงินอิสลามของต่างประเทศแล้ว พบว่า ทั้งประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร ได้มีการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามโดยเลือกใช้แนวความคิด ระบบคู่ขนาน กล่าวคือ มีทั้งระบบสถาบันการเงินที่ใช้ดอกเบี้ยทั่วไป และระบบสถาบันการเงินอิสลามซึ่งปราศจากดอกเบี้ย โดยที่ประเทศมาเลเซียมีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมทางด้านกฎหมายอิสลาม (Shariah Advisory Council) ระดับประเทศทำให้ทุกสถาบันการเงินที่ให้บริการทางการเงินอิสลามมีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีความหลากหลายและตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการ มีการผลักดันการแก้ไขด้านกฎหมายและภาษีอากรเพื่อรองรับ

การทำธุรกรรมทางการเงินอิสลาม สาธารณรัฐสิงคโปร์ใช้วิธีการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการประกอบธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งรูปแบบดังกล่าวจะมีความคล้ายคลึงกับการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการประกอบธุรกิจธนาคารอิสลามของประเทศไทย และได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อรองรับการทำธุรกรรมตามหลักชะรีอะฮ์ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการให้บริการเมื่อเปรียบเทียบกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไป สำหรับสหราชอาณาจักรไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสถาบันการเงินอิสลามขึ้นโดยเฉพาะแยกจากกฎหมายว่าด้วยสถาบันการเงินทั่วไป แต่ได้มีการส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจการเงินอิสลามให้พัฒนาอย่างเต็มที่ โดยการแก้ไขปรับปรุงข้อจำกัดทางกฎหมายและภาษีที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบการเงินอิสลามภายในประเทศ ซึ่งเมื่อพิจารณาความพร้อมและแนวทางในการรองรับระบบการเงินอิสลามภายในประเทศไทยแล้ว เห็นได้ว่าประเทศไทยมีระบบเดียวคือ ระบบสถาบันการเงินที่ใช้ดอกเบี้ย และมีเพียงธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเท่านั้นที่เป็นสถาบันการเงินอิสลามที่ปราศจากดอกเบี้ย ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีการออกกฎหมายเพื่อรองรับระบบการเงินอิสลาม และไม่มีแนวทางและนโยบายในการปรับปรุงกฎหมายภาษีอากรที่ชัดเจนเพื่อให้การทำธุรกรรมทางการเงินอิสลามไม่เป็นภาระมากเกินกว่าการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป อย่างไรก็ตาม ได้มีการกำหนดหน่วยงานกำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยไว้ในกฎหมายจัดตั้งตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 และในปี พ.ศ. 2558 กระทรวงการคลังได้มอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำกับดูแลและตรวจสอบธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย อีกทั้งมีการกำหนดให้มีคณะที่ปรึกษาไว้ในกฎหมายจัดตั้งเพื่อให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการธนาคารเกี่ยวกับหลักการของศาสนาอิสลามที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของธนาคารเพื่อให้การประกอบธุรกิจไม่ขัดต่อหลักการศาสนาอิสลาม

ในการนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อเปิดโอกาสทางการเงินอิสลามทั้งภายในและระหว่างประเทศ ควรมีการส่งเสริมระบบการเงินอิสลามเพื่อให้เกิดการแข่งขันโดยการพัฒนากฎหมายและระบบภาษีอากรเพื่อรองรับธุรกิจสถาบันการเงินอิสลามในรูปแบบ ระบบคู่ขนาน เปิดให้สถาบันการเงินทั่วไปสามารถขออนุญาตประกอบธุรกิจการเงินอิสลามได้ อย่างไรก็ตาม หากประเทศไทยยังไม่มีนโยบายในการเปิดเสรีให้สถาบันการเงินสามารถให้บริการทางการเงินอิสลามเป็นการทั่วไป ดังนั้น เพื่อให้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยสามารถแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ทั่วไปได้ก็สมควรที่จะปรับปรุงกฎหมายและภาษีอากรที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการทำธุรกรรมทางการเงินอิสลามของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยให้สามารถให้บริการได้อย่างคล่องตัวและไม่เป็นภาระกับลูกค้ามากเกินกว่าการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป โดยการสนับสนุนของภาครัฐด้วยการตราหรือปรับปรุงกฎหมายทางการเงินเพื่อลดอุปสรรคและต้นทุนในการทำธุรกรรมทางการเงินในการชำระภาษีอากรและค่าธรรมเนียมที่ซ้ำซ้อนจากการโอนอสังหาริมทรัพย์ และการจัดการต้นทุนทางด้านภาษีของผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลามให้มีความใกล้เคียงหรือเทียบเท่ากับภาระภาษีของผลิตภัณฑ์ทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป รวมถึงการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ธุรกิจการเงินอิสลามให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักมากยิ่งขึ้น

5.4 ในการศึกษาถึงปัญหาการให้สินเชื่อภายใต้หลักศาสนาอิสลามของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2548 กรมสรรพากรได้ออกพระราชกฤษฎีกาและกระทรวงมหาดไทยได้ออกกฎกระทรวงในการยกเว้นภาษีอากรและค่าธรรมเนียมบางส่วนในธุรกรรมการให้เช่าซื้อสังหาริมทรัพย์ของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย แต่ด้วย ณ เวลานั้นยังติดปัญหาเรื่องภาระภาษีโรงเรือนและที่ดิน (อัตราร้อยละ 12.5 ต่อปี) ทำให้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยไม่สามารถให้สินเชื่อให้เช่าซื้อบ้านกับลูกค้าเป็นการทั่วไปได้ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยจึงได้ออกผลิตภัณฑ์สินเชื่อเพื่อซื้อที่อยู่อาศัย ภายใต้หลักการมุรอบะฮะฮ์ แบบตัวแทน (Agency Murabahah) เป็นการซื้อมาขายไป ซึ่งมีความยุ่งยากในทางปฏิบัติและเอกสารสัญญาที่ใช้ รวมถึงการสร้างความเข้าใจให้กับลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้อง ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยจึงได้พยายามที่จะขอยกเว้นและผ่อนปรนภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการให้สินเชื่อภายใต้หลักการมุรอบะฮะฮ์ (Murabahah) ซึ่งจะเกิดธุรกรรมการซื้อขาย 2 ครั้ง (ครั้งแรกธนาคารซื้อทรัพย์สินจากผู้ขายและครั้งที่สองขายให้กับลูกค้า) เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำธุรกรรม ลดความยุ่งยาก และเป็นที่เข้าใจและยอมรับของลูกค้าในการรับบริการ

ทั้งนี้ เมื่อมีเปรียบเทียบภาระภาษีอากรและค่าธรรมเนียมที่เกิดจากการให้สินเชื่อภายใต้หลักการมุรอบะฮะฮ์ (Murabahah) ของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย กับการให้กู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไป กรณีสมมติว่าลูกค้าขอสินเชื่อ 1,000,000 บาท เพื่อซื้อที่อยู่อาศัย โดยขอสินเชื่อจากธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย วงเงิน 1,000,000 บาท (ให้สินเชื่อ 100%) และธนาคารคิดอัตรากำไร 300,000 บาท เปรียบเทียบกับกรณีที่ลูกค้ากู้เงินจากธนาคารพาณิชย์วงเงิน 1,000,000 บาท และธนาคารคิดดอกเบี้ย 300,000 บาท พบว่าจากส่วนต่างภาระภาษีที่เกิดขึ้นจะทำให้การให้สินเชื่อภายใต้หลักการมุรอบะฮะฮ์ (Murabahah) ของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยจะเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียม รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 146,400 บาท ในขณะที่การให้กู้เงินของธนาคารพาณิชย์ทั่วไปจะเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียม รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 81,550 บาท ซึ่งมีความแตกต่างเป็นจำนวนเงินที่สูงมากถึง 64,850 บาท

ดังนั้น เพื่อให้ภาระภาษีอากรและค่าธรรมเนียมในการให้บริการสินเชื่อภายใต้หลักการมุรอบะฮะฮ์ (Murabahah) ของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยมีความใกล้เคียงกับกรณีการให้กู้ยืมเงินของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ลูกค้าต้องการเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่มีอยู่แล้วหรือสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เช่น ที่ดินเปล่า บ้านพร้อมที่ดิน ห้องชุด อาคารพาณิชย์ เป็นต้น เห็นว่าควรมีการยกเว้นหรือผ่อนปรนภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเฉพาะขั้นตอนที่ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยขายทรัพย์สินให้แก่ลูกค้า ดังนี้

1) ภาษีธุรกิจเฉพาะ

- ให้ธนาคารนำเฉพาะผลกำไรที่ได้รับจากการขายทรัพย์สินให้แก่ลูกค้ามาถือเป็นรายรับเพื่อการคิดคำนวณภาษีธุรกิจเฉพาะเท่านั้น

- ให้ทยอยเสียภาษีตามจำนวนเงินที่ลูกค้านำมาชำระให้แก่ธนาคารในแต่ละงวด ทั้งนี้ เพื่อให้ฐานภาษีธุรกิจเฉพาะของธนาคารเท่ากับดอกเบี้ยรับของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

2) อากรแสตมป์

- ให้ลดค่าอากรสำหรับใบรับกรณีธนาคารขายทรัพย์สินให้แก่ลูกค้าเป็นอัตราร้อยละ 0.05

- ให้กำหนดเพดานสูงสุดสำหรับอากรแสตมป์ที่จะต้องปิดในใบรับสำหรับการขายทรัพย์สินให้เหมือนกับอากรปิดสัญญาเงินกู้

3) ค่าธรรมเนียมตามกฎหมาย ขอรับยกเว้นค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในส่วนที่ธนาคารขายทรัพย์สินให้แก่ลูกค้า

ทั้งนี้ การผ่อนปรนและยกเว้นภาษีอากรและค่าธรรมเนียมในธุรกรรมการให้สินเชื่อภายใต้หลักการมุรอบะฮะฮ์ (Murabahah) ตามข้างต้น จะทำให้การให้สินเชื่อของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและตอบสนองความต้องการของลูกค้ามุสลิมและเป็นทางเลือกสำหรับลูกค้าทั่วไป ด้วยรูปแบบที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา ไม่ยุ่งยาก เข้าใจง่ายตามหลักการเงินอิสลามและสอดคล้องตามกฎหมาย และจะเป็นการส่งเสริมการให้บริการทางการเงินอิสลามภายในประเทศให้เติบโตมากยิ่งขึ้น

5.5 แนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วย ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 พบว่าได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ค่อนข้างครบถ้วน แต่ยังมีบางประเด็นที่ควรมีการปรับปรุงเพิ่มเติม รวมถึงถ้อยคำและเพิ่มคำนิยามให้มีความชัดเจนและเหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินการมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะควรมีการกำหนดเรื่องการผ่อนปรนและยกเว้นภาระภาษีอากรและค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมทางการเงินภายใต้พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 เพื่อให้มีความใกล้เคียงหรือเทียบเท่ากับการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขกฎหมายดังนี้

6.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการให้บริการทางการเงินด้านสินเชื่อของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

เห็นควรพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย โดยเฉพาะพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายจัดตั้งธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และกฎหมายลำดับรอง ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาและกฎกระทรวงในการยกเว้นและผ่อนปรนภาษีอากรและค่าธรรมเนียมในการประกอบธุรกิจทางการเงินตามหลักการอิสลาม ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมีผลต่อการประกอบธุรกิจของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย เช่น ความคล่องตัวในการดำเนินงานภายใต้หลักชะรีอะฮ์ การตีความรูปแบบการให้บริการด้านสินเชื่อ ภาระภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ อันจะทำให้ต้นทุนการให้บริการตามหลักชะรีอะฮ์ของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยใกล้เคียงหรือเทียบเท่าธนาคารพาณิชย์ทั่วไป ดังนี้

- การเพิ่มเติมวัตถุประสงค์และปรับปรุงกฎหมายให้รองรับการทำธุรกรรมตามหลักการบัยอ์ อัลอีนะฮ์ (Bai al Inah) โดยการปรับปรุงกฎหมายตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเพิ่มคำนิยาม รูปแบบและวิธีการใช้งานตราสารทรัพย์สินบัยอ์ อัลอีนะฮ์ และการเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ เป็นต้น

- การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาระภาษีและค่าธรรมเนียมในธุรกรรมด้านสินเชื่อของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาตามความในประมวล

รัษฎากร ว่าด้วยการกำหนดกิจการที่ได้รับยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะ (ฉบับที่ 445) พ.ศ. 2548 และพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 446) พ.ศ. 2548 ได้ยกเว้นและผ่อนปรนภาษีอากรให้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยในขั้นตอนเฉพาะการโอนอสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้รับโอนเนื่องจากให้เช่าซื้ออสังหาริมทรัพย์ และมีการผ่อนปรนค่าธรรมเนียมโดยออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 51 (พ.ศ. 2549) ตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเด็นภาระภาษีอากรและค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมภายใต้หลักการมุรอบะฮะฮ์ (Murabahah) อาจใช้แนวทางของการยกเว้นและผ่อนปรนภาระภาษีอากรและค่าธรรมเนียมในธุรกรรมให้เช่าซื้ออสังหาริมทรัพย์มาใช้ได้ อีกทั้งธุรกรรมทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลามนั้น นอกจากการให้เช่าซื้ออสังหาริมทรัพย์ (Ijarah) และการให้สินเชื่อภายใต้หลักการมุรอบะฮะฮ์ (Murabahah) แล้ว ยังมีการทำธุรกรรมที่สำคัญที่ใช้ในการให้สินเชื่อภายใต้หลักชะรีอะฮ์ ได้แก่ ภายใต้หลักการมุชารอกะฮ์ มุตะนากิเศาะฮ์ (Musharakah Mutanaqisah หรือ Diminishing Musharakah) การให้สินเชื่อภายใต้หลักการมุฎอเราะบะฮ์ (Mudharabah หรือ Profit and Loss Sharing) การให้สินเชื่อภายใต้หลักการ อิสติศนาอ์ (Istisna หรือ Manufacturing Contract) การให้สินเชื่อภายใต้หลักการบัยอ์ อัส สะลัม (Salam หรือ Forward Sale) เป็นต้น ดังนั้น การยกเว้นและผ่อนปรนภาษีอากรและค่าธรรมเนียมจึงควรครอบคลุมการทำธุรกรรมภายใต้รูปแบบและหลักการสำคัญดังกล่าวด้วย เพื่อให้ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยสามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของลูกค้าและเป็นไปตามหลักศาสนาอิสลาม

6.2 การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545

สรุปสาระสำคัญในการแก้ไขพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 (เฉพาะการทำธุรกรรมด้านสินเชื่อ)

1) บทนิยาม โดยกำหนดเพิ่มเติมในคำนิยามตามมาตรา 3 เพื่อกำหนดขอบเขตและความหมายให้มีความชัดเจน และรองรับการทำธุรกรรมด้านสินเชื่อภายใต้หลักชะรีอะฮ์ ดังนี้

"ตราสารทรัพย์สิน บัยอ์ อัลอีนะฮ์" หมายความว่า ตราสารที่แสดงมูลค่าทรัพย์สินบางส่วนตามบัญชีของธนาคารที่ธนาคารออกใช้ภายในเพื่อประกอบการให้สินเชื่อภายใต้หลัก ชะรีอะฮ์

"คณะที่ปรึกษาชะรีอะฮ์" หมายความว่า คณะที่ปรึกษาชะรีอะฮ์ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

"ที่ปรึกษาชะรีอะฮ์" หมายความว่า ที่ปรึกษาชะรีอะฮ์ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

"หลักชะรีอะฮ์" หมายความว่า กฎเกณฑ์ข้อบังคับ มาตรฐาน และแนวทางปฏิบัติของศาสนาอิสลามที่บังคับใช้กับธุรกรรมทางการเงินภายใต้หลักนิติศาสตร์อิสลาม

"ให้สินเชื่อ" หมายความว่า การสนับสนุนทางการเงินของธนาคารตามหลักชะรีอะฮ์

2) วัตถุประสงค์ ตามมาตรา 12 โดยการปรับปรุงถ้อยคำให้มีความชัดเจนและเพิ่มวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุมการสนับสนุนทางการเงินของธนาคารภายใต้หลักชะรีอะฮ์ ดังนี้

- จัดให้ได้มา ถือกรรมสิทธิ์ ครอบครอง เช่าหรือให้เช่า การทำลิสซิ่ง เช่าซื้อหรือให้เช่าซื้อ ยืมหรือให้ยืม โอนหรือรับโอนสิทธิการเช่าหรือสิทธิการเช่าซื้อ

จำนอง จำนำ ให้หลักประกันหรือรับจำนอง รับจำนำ หรือรับหลักประกัน ซื้อหรือขาย หรือจำหน่ายด้วยวิธีการอื่นใด ซึ่งทรัพย์สินตลอดจนให้หรือรับทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้

- ออก ขาย ซื้อตราสารทรัพย์สิน บัยอ์ อัลอีนะฮ์
- เข้าถือหุ้นหรือร่วมทุนกับบุคคลใด ๆ หรือจัดการในกิจการของบุคคลใด ๆ
- จ้างทำของหรือรับจ้างทำของ
- เป็นที่ปรึกษาทางการเงิน
- ซื้อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์

3) การใช้ตราสารทรัพย์สิน บัยอ์ อัลอีนะฮ์ โดยการกำหนดให้ตราสารทรัพย์สินดังกล่าว เป็นเครื่องมือทางการเงินของธนาคารในการทำธุรกรรมด้านสินเชื่อภายใต้หลักชะรีอะฮ์ และกำหนดให้การใช้ตราสารทรัพย์สินบัยอ์ อัลอีนะฮ์ ใช้เป็นการภายในของธนาคารเท่านั้น

4) คณะที่ปรึกษาชะรีอะฮ์ เป็นการปรับปรุงถ้อยคำเพื่อสร้างความเข้าใจและความชัดเจนในการสะท้อนถึงความเป็นที่ปรึกษาด้านชะรีอะฮ์ อีกทั้งมีการปรับปรุงถ้อยคำในอำนาจหน้าที่ของคณะที่ปรึกษาให้มีความเหมาะสมกับการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และกำหนดคุณสมบัติในเรื่องอายุของคณะที่ปรึกษาให้เท่ากับเกณฑ์อายุของคณะกรรมการธนาคาร

5) การยกเว้นและผ่อนปรนภาษีอากรและค่าธรรมเนียม โดยการกำหนดหลักการให้มีการยกเว้นภาษีอากรและค่าธรรมเนียมในธุรกรรมทางการเงินด้านสินเชื่อภายใต้หลักศาสนาอิสลามของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยให้มีความใกล้เคียงและไม่เป็นภาระมากเกินไปกว่าการให้กู้ยืมเงินของธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

References

Atthapol, A. (2013). *The Study and Drafting Bill on Islamic Financial Institution Business in Thailand.* Research, Chulalongkorn University.

Banjong, B. (2003). *Grand Opening Islamic Bank of Thailand.* Bangkok; Islamic Bank of Thailand.

Bank of Thailand. (2022). *Ad Hoc Financial Institutions Governance (SFIs).* Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/Pages/SFIs.aspx

Bank of Thailand. (2022). *Malaysia.* Retrieved from https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Highlights/ASEANCommunity/FISystem/Documents/malaysia.pdf

Bank of Thailand. (2022). *Singapore.* Retrieved from *https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Highlights/ASEANCommunity/FISystem/Documents/singapore.pdf*

Centre for Development Policy. (2010). *The study of legal improvement for Islamic banking development in Thailand.* Research, Chulalongkorn University.

Chanin, P. (2007). *Comprehensive Financial Institution Credit Management.* Bangkok; Aksorn Sophon.

Chulanee, T. (2019). Malaysia and Global Islamic Financial Hub. *Journal of Social Science Srinakharinwirot University.* 22(2).

Edbiz Consulting. (2010). Legal & Regulatory Issues in Islamic Finance from a UK Perspective. *Global Islamic Finance Report* (GIFR 2010). 206-218. Retrieved from http://gifr.net/gifr2010/contents/ch_21.pdf

Islamic Bank of Thailand. (2020). *Annual Report 2020.* Bangkok; Islamic Bank of Thailand.

Islamic Bank of Thailand. (2021). *Annual Report 2021.* Bangkok; Islamic Bank of Thailand.

Islamic Bank of Thailand. *Islamic Banking Operation.* Bangkok; Shariah Department.

John Dewar, Munib Hussain. (2021). *The Islamic Finance and Markets Law Review: United Kingdom.* Retrieved from https://thelawreviews.co.uk/title/the-islamic-finance-and-markets-law-review/united-kingdom

Kanjana, B. (2015). Comparing the Performance Standards of Islamic Fnancial Institutions of Thailand and Malaysia. *Suthiparithat Journal, 29*(92); 52-64.

Ledy Mahara Ginting, Nafisah Ruhana, Nur Haziyah Haji Abdul Halim, Salsabilla Terra Finieli. (2019). Legal and Regulatory Framework of Islamic Banking and Finance: A Study in Singapore. *International Journal of Management and Applied Research. 6*(4). Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/337657241_Legal_and_Regulatory_Framework_of_Islamic_Banking_and_Finance_A_Study_in_Singapore

Michael Ainley, Ali Mashayekhi, Robert Hicks, Arshadur Rahman, Ali Ravalia. (2007). *Islamic Finance in the UK: Regulation and Challenges.* Retrieved from https://www.isfin.net/sites/isfin.com/files/islamic_finance_in_the_uk.pdf

Monetary Authority of Singapore. (2022). *Guidelines on the application of banking regulation to Islamic banking.* Retrieved from https://www.mas.gov.sg/-/media/MAS-Media-Library/regulation/guidelines/BD/guidelines-on-application-of-banking-regulations-to-islamic-banking/Guidelines-on-the-Application-of-Banking-Regulations-to-Islamic-Banking.pdf

Poonpa, M. (2012) *Legal Problem Regarding Musharakah Contracts in Accordance with Islamic Principle for the Purpose of financing under Thai Law.* An Individual Research Submitted in Partial Fulfillment, Master of Law, Chulalongkorn University.

Rodney Gerard D'Cruz, Murni Zuyati Zulkifli Aziz, Adnan Sundra & Low. (2021). *The Islamic Finance and Markets Law Review: Malaysia.* Retrieved from https://thelawreviews.co.uk/title/the-islamic-finance-and-markets-law-review/malaysia

Surapong, S. (2003). *Islamic Financial Service Operations in Thailand: A Case Study on Islamic Bank of Thailand.* Thesis, Master of Law, Ramkhamheang University.

Zulkifli Hasan, PhD. *Regulatory Framework of Shariah Governance.* Retrieved from https://zulkifli hasan.files.wordpress.com/2008/06/week-viii-regulatory-framework-of-shariah-governance3.pdf